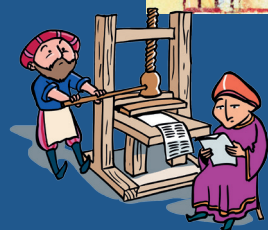

L' scriptorium, bressol de
l' escriptura a l' edat mitjana

Direcció creativa: M. Joana Virgili Gasol
Direcció d'art: Josep Serra Valls
Edita: Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona
Any d'edició: 2022
Dibuixos: Hugo Prades
Correcció: Ramon Vidal Muntané
Dipòsit Legal: T-1132-2021

Impressió: Novagràfic

, L' scriptorium, bressol de
l' escriptura a l' edat mitjana

PARLEM DE DOCUMENTS I ARXIUS

Què és un arxiu?

És un conjunt ordenat de documents importants que es guarden en:

- Una carpeta amb separadors.
- Un moble, on s'arxiven les carpetes de manera organitzada.
- L'ordinador, la tauleta digital o el mòbil, on es guarden els documents electrònics més importants.
- Un edifici on, a més de guardar els documents, conservar-los i classificar-los, s'hi poden consultar.

Què hi ha en un arxiu?

- Pergamins, llibres, factures, mapes, plànols, cartes, documents manuscrits...

Quines són les funcions de l'arxiver?

- Dirigir l'arxiu.
- Recollir, conservar, catalogar i permetre l'accés a la documentació a qui la demani.

Qui pot anar a l'arxiu?

- Totes les persones que hi estiguin interessades.

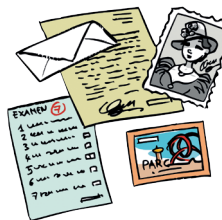

COMENCEM!!!

L'arxiver us dona la benvinguda i ja és a punt per començar la feina!!

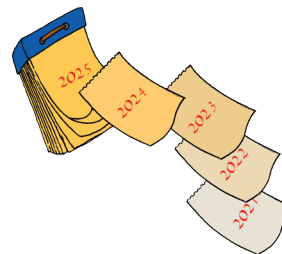
- Avui cadascú de vosaltres ha portat un document que vol que es guardi a l'arxiu.

- Doneu el vostre document a l'arxiver, que us el recollirà, catalogarà i arxivarà.
- Feu-ho amb molta cura perquè no es faci malbé.

- D'aquí uns anys, si voleu, li podeu demanar que us el deixi consultar (veure, llegir...).

PER QUÈ LES PERSONES VAN COMENÇAR A ESCRIURE?

- Per motius socials, perquè volien explicar coses, com ara:

Com s'havia de fer per caçar animals.

Com celebraven les festes: ofrenes, processons, vestits, balls...

Com es podia curar un malalt.

- Per motius comercials, és a dir, comprar i vendre coses.

Apuntar quants animals, cases, terres..., eren seus.

Saber quants diners guanyaven o perdien.

Anotar la quantitat de vi, d'oli, de blat, etc., que compraven o venien.

- Per motius religiosos: ensenyar quins eren els seus déus i què havien de fer per aconseguir la felicitat.

ON I QUAN APAREIX L'ESCRITURA?? ARA T'HO EXPLIQUEM

- Obre la capsa gran, treu els dos desplegable que hi ha dins i obre'ls.
- Llegeix el que hi diu en cada fitxa, busca la peça a la safata i posa-la on correspongui.
- Encercla en aquesta línia cronològica les peces que has trobat a la caixa.

6000 aC

Explicaven les coses amb dibuixos que feien a les parets de les coves on vivien.

3150 aC

A Mesopotàmia apareix l'escriptura cuneïforme en una tauleta de fang.

3100 aC

Els egipcis comencen a utilitzar l'escriptura en jeroglífics

600 aC

Trobem els primers escrits en llatí, sobre marbre, fusta o cera.

105 dC

A la Xina, Ts'ai Lun inventa el paper. Els àrabs el porten a Espanya l'any 751.

500 dC

Als monestirs es copien els llibres a mà, amb ploma d'au i sobre pergami.

1000 aC

𐤀 𐤁 𐤂 𐤃 𐤄 𐤅 𐤆 𐤇 𐤈 𐤉 𐤊 𐤋 𐤌 𐤍 𐤎 𐤏 𐤐 𐤑 𐤒 𐤓 𐤔 𐤕 𐤖 𐤗 𐤘 𐤙 𐤚 𐤛 𐤜 𐤝 𐤞 𐤟 𐤠 𐤡 𐤢 𐤣 𐤤 𐤥 𐤦 𐤧 𐤨 𐤩 𐤪 𐤫 𐤬 𐤭 𐤮 𐤯 𐤰 𐤱 𐤲 𐤳 𐤴 𐤵 𐤶 𐤷 𐤸 𐤹 𐤺 𐤻 𐤼 𐤽 𐤾 𐤿

Els fenicis inventen el primer alfabet, amb 22 signes.

Α Β Γ Δ Ε
Ζ Η Θ Ι Κ
Λ Μ Ν Ξ
Ο Π Ρ Σ Τ
Υ Φ Χ Ψ Ω

800 aC

Els grecs copien els fenicis hi afegeixen les vocals.

750 aC

Els ibers escriuen amb un punxo damunt de plom o ceràmica.

1440 dC

Johannes Gutenberg inventa la impremta i ja no cal copiar els llibres a mà.

1808 dC

S'inventa la màquina d'escriure.

1944 dC

Comença la revolució digital i apareix el primer ordinador, que no parará de millorar fins avui.

L'SCRIPTORIUM

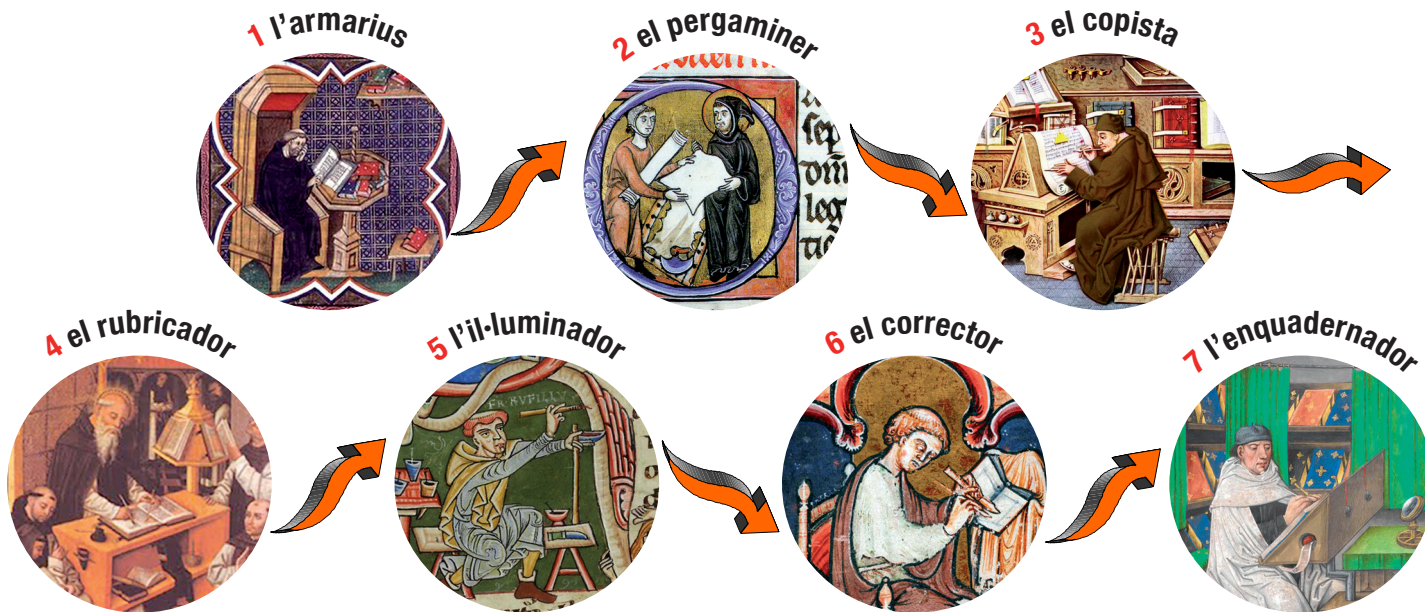

A Endevina, endevineta!! Quins treballs es feien a l'*scriptorium* i qui els feia?

A l'*scriptorium*, durant l'edat mitjana, els monjos i les monges copiaven llibres, anomenats còdexs, i hi escrivien manuscrits.

Començaven a treballar quan sortia el sol i acabaven quan es ponía.

En un còdex hi treballaven moltes persones alhora i cada una feia una cosa diferent.

Sabries dir quina feina feia cadascú?

Enquadrava els llibres i els hi posava les tapes.

Copiava els escrits dels llibres en pergamí amb una ploma d'au i tinta negra.

Escollia els llibres que s'havien de copiar i els guardava en un armari.

Corregia els errors que trobava, els esborrava amb un raspador i tornava a escriure al damunt.

Dibuixava i pintava les caplletres o il·lustracions que decoraven el còdex.

S'encarregava de comprar els pergamins. Assenyalava l'espai on havia d'anar l'escrit i a on les imatges.

Feia les rúbriques, és a dir, les majúscules de l'escrit amb tinta blava o vermella.

B Endevina, endevineta!! Quines eren les eines de l'*scriptorium*?

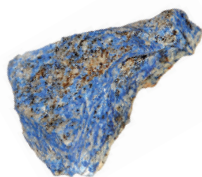
A l'*scriptorium* a més de les plomes d'au, feien servir altres instruments. Saps com es deien?

Càlam, raspador, pedra d'esmolar, plumbagina, coixí per tallar l'or, tinter

C Endevina, endevineta!! Quins pigments utilitzaven per escriure i pintar?

Cúrcuma, sutge, cecidis de roure, guix, lapislàtzuli, or en pols

CREA EL TEU CÒDEX MEDIEVAL

Pots triar entre fer un manuscrit

o una caplletra

Si vols fer un manuscrit...

Els fulls dels còdexs medievals eren de pergami, és a dir, de pell d'animal tractada, i per això duren tants anys. Dins la capsula hi ha un full de pergami; agafa'l i toca'l. Què et sembla?

Com que el pergami resulta molt car i és difícil de trobar, hem preparat un paper que s'hi assembla: és blanc, transparent i bastant dur.

Comença:

1. Pensa l'escrit que vols fer.
2. Agafa el full en blanc que tens dins la capsula.
3. Fes tu les ratlles o fes servir la plantilla per escriure recte.
4. Prepara el tinter de tinta negra, el de tinta vermella i la ploma.
5. Si vols escriure com ho feien a l'edat mitjana, mira el model.
6. Per escriure el text fes servir la tinta negra. Al principi o al final pots fer-ho en vermell.
7. Si t'equivoques, pots rascar el full i escriure al damunt.
8. Quan estigui sec, el caragoles, el lligues, hi poses el segell i te'l pots endur.

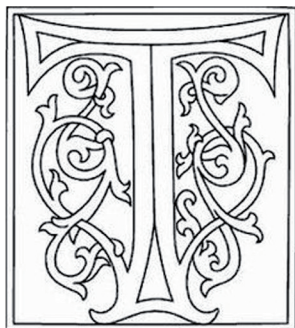

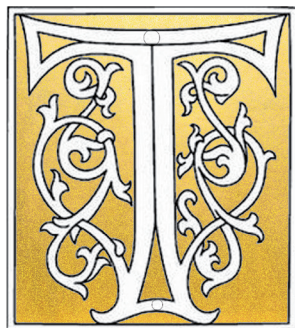
Si vols fer una caplletra

Una caplletra és una lletra molt gran, decorada amb dibuixos, figures o fulles, que es posava al començament d'un llibre, d'un capítol o d'un escrit. Si té or o plata, llavors es tracta d'un manuscrit il·luminat o il·lustrat.

La lluminació només es feia en còdexs o llibres molt especials, perquè era difícil de fer i costava molts diners. Mira les caplletres que et donem, tria'n una i llavors:

Calca-la amb el llapis de plom. Després res-segueix-la amb tinta negra.

Posa l'or on vulguis.

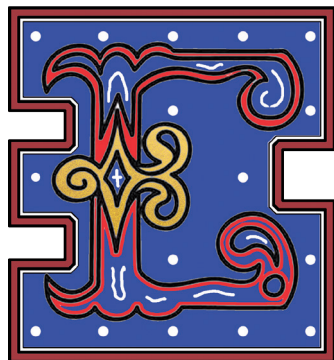
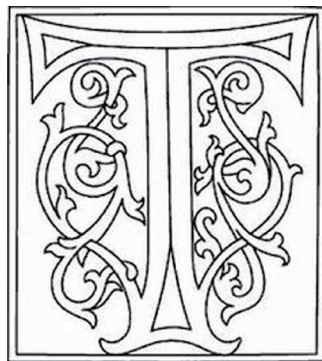
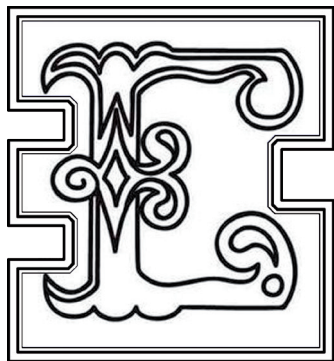
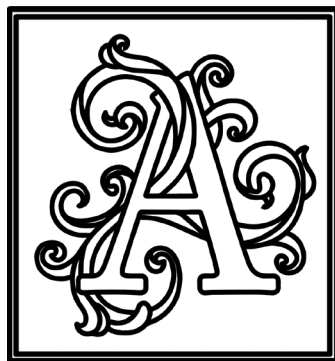

Pinta-la amb els colors que t'agradin.

Fes les filigranes amb color blanc.

La pots prendre a casa.

MIRA QUÈ HEM TROBAT!!!!

Mirant els còdexs de l'Arxiu Arxidiocesà de Tarragona hem trobat aquests grafit. Què et semblen?

- Quantes vegades apareixen...

VAIXELLS?

PERSONES?

SOLS?

FLORS?

LLETRES?

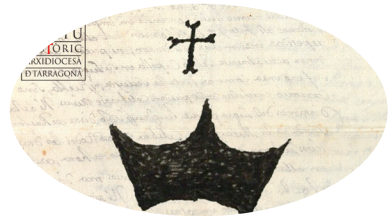
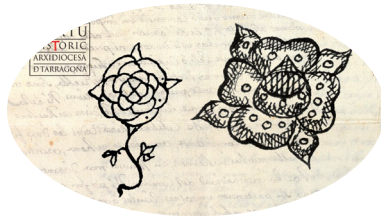
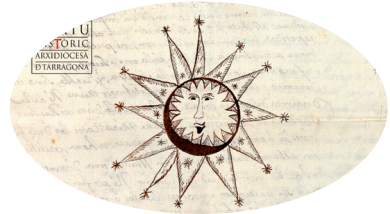
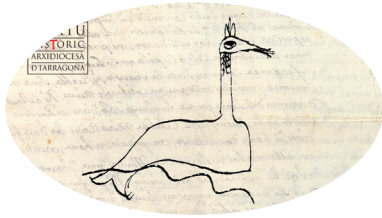

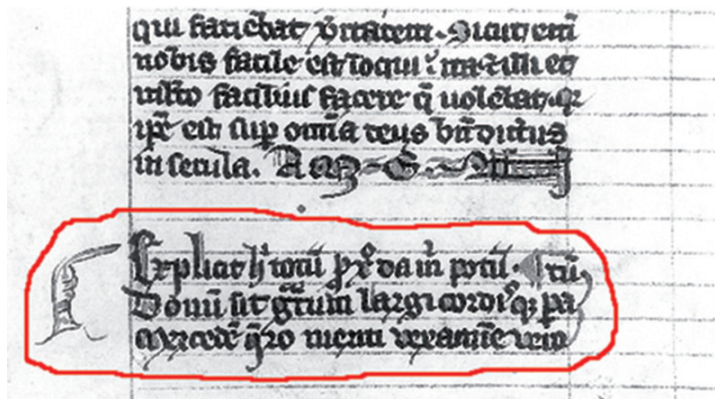
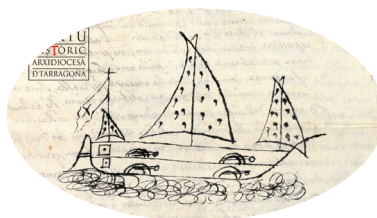
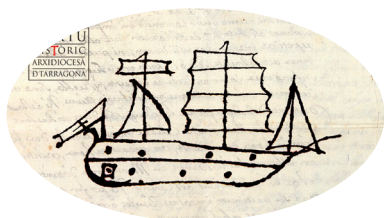
BARRETS?

ANIMALS?

Un còdex s'acabava amb un èxPLICIT en el qual el copista anunciava l'alegria d'haver-lo acabat i el desig de beure un got de vi o de rebre una generosa paga per la feina feta.

Ara que tu també has acabat la feina, fes de copista i escriu el teu nom

ARXIU
HISTÒRIC
ARXIDIOCESÀ
D'TARRAGONA